Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 11ης Νοεμβρίου 2015 [1] [i]

Υπόθεση C-49/14

Finanmadrid EFC SA
κατά
VA,
QE,
DG,
NZ

[αίτηση του Juzgado de Primera Instancia nº 5 de Cartagena (Ισπανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Οδηγία 93/13/ΕΟΚ — Καταχρηστικές ρήτρες που περιλαμβάνονται στις συναπτόμενες με τους καταναλωτές συμβάσεις — Διαδικασία για την έκδοση διαταγής πληρωμής — Διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως — Αρμοδιότητα του εθνικού δικαστή να εξετάζει αυτεπαγγέλτως το ανεφάρμοστο καταχρηστικής ρήτρας στο πλαίσιο της εκτελέσεως διαταγής πληρωμής — Διαταγή πληρωμής εκδιδόμενη από γραμματέα δικαστηρίου — Αρχή του δεδικασμένου — Αρχή της αποτελεσματικότητας»

I – Εισαγωγή

1. Η παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως παρέχει τη δυνατότητα στο Δικαστήριο να διευκρινίσει την έκταση των εξουσιών του εθνικού δικαστή κατά τον έλεγχο καταχρηστικών ρητρών στο πλαίσιο συμβάσεων συναπτόμενων με καταναλωτές οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ [2].

2. Το αιτούν δικαστήριο, επιληφθέν αιτήσεως περί εκτελέσεως διαταγής πληρωμής, διερωτάται εάν μπορεί να εξετάσει αυτεπαγγέλτως το ανεφάρμοστο καταχρηστικής συμβατικής ρήτρας όταν ουδείς έλεγχος περί υπάρξεως καταχρηστικών ρητρών έχει διενεργηθεί κατά την εξέταση αιτήσεως για την έκδοση διαταγής πληρωμής [3].

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

[2] Οδηγία του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ L 95, σ. 29).

[3] Παρεμφερές ζήτημα τέθηκε, από το ίδιο ισπανικό δικαστήριο, στο πλαίσιο της υποθέσεως Aktiv Kapital Portfolio Investment (C-122/14, η οποία εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου).

3. Το ζήτημα αυτό αφορά την περίπτωση κατά την οποία η διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής έπεται από διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως, περίπτωση την οποία το δικαστήριο δεν είχε μέχρι τούδε την ευκαιρία να εξετάσει στο πλαίσιο της πλούσιας νομολογίας του σχετικά με τον δικαστικό έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών.

II – Το νομικό πλαίσιο

Α — Το δίκαιο της Ένωσης

4. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 ορίζει:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.»

5. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 ορίζει:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.»

Β — Το ισπανικό δίκαιο

6. Η διαδικασία για την έκδοση διαταγής πληρωμής διέπεται από τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Ley de Enjuiciamiento Civil), της 7ης Ιανουαρίου 2000 (*BOE* αριθ. 7, της 8ης Ιανουαρίου 2000, σ. 575), ως είχε κατά τον χρόνο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών της ένδικης διαφοράς (στο εξής: Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας).

7. Το άρθρο 812, παράγραφος 1, του εν λόγω κώδικα ορίζει:

«Στη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής μπορεί να προσφύγει όποιος αξιώνει από άλλον την καταβολή χρηματικής οφειλής ανεξαρτήτως ποσού η οποία είναι εκκαθαρισμένη και έχει καταστεί ληξιπρόθεσμη και απαιτητή, υπό την προϋπόθεση ότι το ύψος της εν λόγω οφειλής βεβαιώνεται κατά τα κατωτέρω οριζόμενα:

1) μέσω της προσκομίσεως εγγράφων, οποιαδήποτε και αν είναι η μορφή ή το είδος τους ή ο υλικός φορέας στον οποίο βρίσκονται, αρκεί να είναι υπογεγραμμένα από τον οφειλέτη […],

[…]».

8. Το άρθρο 815, παράγραφοι 1 και 3, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζει:

«1. Αν τα επισυναπτόμενα στην αίτηση έγγραφα […] συνιστούν αρχή αποδείξεως του δικαιώματος του αιτούντος που επιβεβαιώνεται από τα εκτιθέμενα στην αίτηση, ο secretario judicial [(γραμματέας)] διατάσσει τον οφειλέτη είτε να καταβάλει στον αιτούντα το οφειλόμενο ποσό εντός 20 ημερών, προσκομίζοντας την εξοφλητική απόδειξη στο δικαστήριο, είτε να

εμφανισθεί ενώπιον του δικαστηρίου προκειμένου να εκθέσει συνοπτικώς, με το δικόγραφο της ανακοπής, τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι δεν υποχρεούται να προβεί στην ολική ή μερική καταβολή του ζητούμενου ποσού.

[…]

3. Εάν από τα έγγραφα που προσκομίζονται με την αίτηση συνάγεται ότι το ζητούμενο ποσό δεν είναι το ακριβές, ο secretario judicial ενημερώνει τον δικαστή ο οποίος μπορεί, οσάκις παρίσταται αναγκαίο, να καλέσει μέσω διατάξεως τον αιτούντα να δεχθεί ή να απορρίψει πρόταση για έκδοση διαταγής πληρωμής για ποσό κατώτερο από αυτό που είχε αρχικώς ζητηθεί, και το οποίο να προσδιορίζει.

[…]»

9. Το άρθρο 816, παράγραφοι 1 και 2, του ιδίου κώδικα ορίζει:

«1. Εάν ο οφειλέτης δεν συμμορφωθεί προς τη διαταγή πληρωμής ή εάν δεν εμφανισθεί, ο secretario judicial εκδίδει σημείωμα με το οποίο περατώνει τη διαδικασία για την έκδοση διαταγής πληρωμής και ενημερώνει συναφώς τον πιστωτή προκειμένου να ζητήσει την έκδοση εκτελεστού απογράφου, αρκούσης προς τούτο της υποβολής απλής αιτήσεως.

2. Εάν εκδοθεί εκτελεστό απόγραφο, η εκτέλεση χωρεί βάσει των όσων ορίζονται για την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, ενώ υπάρχει η δυνατότητα ασκήσεως ανακοπής όπως προβλέπεται στις περιπτώσεις αυτές […].

[…]»

10. Το άρθρο 818, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω κώδικα, σχετικά με την ανακοπή του οφειλέτη, προβλέπει:

«Αν ο οφειλέτης ασκήσει εμπρόθεσμα ανακοπή, το δικαστήριο αποφαίνεται οριστικά επί της διαφοράς κατά το πέρας της προβλεπόμενης διαδικασίας και η εκδιδόμενη απόφαση αποκτά ισχύ δεδικασμένου.»

11. Η διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως διέπεται από τις διατάξεις του βιβλίου ΙΙΙ του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Η διαδικασία που προβλέπεται για την εκτέλεση δικαστικού τίτλου ή διαιτητικής αποφάσεως διαφέρει από αυτή που προβλέπεται για την εκτέλεση άλλων εκτελεστών τίτλων.

12. Το άρθρο 552, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω κώδικα παρέχει τη δυνατότητα στον δικαστή της εκτελέσεως να μην επιτρέψει την εκτέλεση όταν κάποιος από τους εκτελεστούς τίτλους που απαριθμούνται στο άρθρο 557, παράγραφος 1, περιλαμβάνει καταχρηστικές ρήτρες. Η ανακοπή που προβλέπεται στο άρθρο 557 δεν αφορά παρά μόνον τους εκτελεστούς τίτλους που δεν είναι δικαστικοί ή διαιτητικοί.

ΙΙΙ – Η διαφορά που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης

13. Στις 29 Ιουνίου 2006, ο VA συνήψε δανειακή σύμβαση για ποσό 30 000 ευρώ με τη Finanmadrid, προκειμένου να χρηματοδοτήσει την αγορά οχήματος.

14. Βάσει των όρων της συμβάσεως, οι QE, DG και NZ εγγυήθηκαν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον. Η σύμβαση προέβλεπε διάρκεια δανείου 84 μήνες με ετήσιο επιτόκιο 7 %, καθώς και επιτόκιο υπερημερίας 1,5 % τον μήνα και ποινική ρήτρα ύψους 30 ευρώ για κάθε ανεξόφλητη δόση.

15. Δεδομένου ότι ο VA έπαυσε την καταβολή των δόσεων στις αρχές του 2011, η Finanmadrid προέβη σε πρόωρη καταγγελία της συμβάσεως και, στις 8 Νοεμβρίου 2011, κίνησε τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής κατά των τεσσάρων καθών της κύριας δικής για ποσό ύψους 13 447,01 ευρώ.

16. Ο secretario judicial (γραμματέας του αιτούντος δικαστηρίου) έκρινε παραδεκτή την αίτηση αυτή χωρίς να τη διαβιβάσει στον δικαστή. Η αίτηση εκδόσεως διαταγής πληρωμής κοινοποιήθηκε στους VA και QE, με την υποχρέωση να διαβιβάσουν την αίτηση στους δύο άλλους καθών.

17. Δεδομένου ότι οι καθών της κύριας δίκης ούτε έδωσαν συνέχεια στη διαταγή πληρωμής ούτε άσκησαν ανακοπή, ο secretario judicial περάτωσε τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής με απόφαση της 18ης Ιουνίου 2012.

18. Στις 8 Ιουλίου 2013, η Finanmadrid υπέβαλε στον Juzgado de Primera Instancia nº 5 de Cartagena (δικαστή του πέμπτου πρωτοδικείου της Καρθαγένης) αίτηση εκτελέσεως της παρατιθέμενης στο προηγούμενο σημείο αποφάσεως.

19. Στις 13 Σεπτεμβρίου 2013, το αιτούν δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους της κύριας δίκης να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα των οικείων συμβατικών ρητρών, επί του ζητήματος εάν ο αυτεπάγγελτος δικαστικός έλεγχος των ρητρών αυτών εξακολουθούσε να είναι εφικτός, καθώς και επί της ενδεχόμενης προσβολής του δικαιώματος αποτελεσματικής ένδικης προστασίας.

20. Παρατηρήσεις υπέβαλε μόνον η ανακόπτουσα της κύριας δίκης.

21. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, στο ισπανικό δικονομικό δίκαιο, ο δικαστής δεν ενημερώνεται για τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, εκτός και εάν ο secretario judicial εκτιμά ότι τούτο είναι ενδεδειγμένο ή εάν οι οφειλέτες ασκήσουν ανακοπή. Έτσι, όπως συνέβη εν προκειμένω, ο δικαστής λαμβάνει γνώση της διαδικασίας αυτής μόνο στο πλαίσιο της εκτελέσεως της αποφάσεως του secretario judicial. Ωστόσο, δεδομένου ότι η απόφαση του secretario judicial αποτελεί εκτελεστό δικαστικό τίτλο με ισχύ δεδικασμένου, ο δικαστής της εκτελέσεως δεν μπορεί να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την ενδεχόμενη ύπαρξη καταχρηστικών ρητρών στη σύμβαση την οποία αφορούσε η διαδικασία για την έκδοση διαταγής πληρωμής.

22. Το αιτούν δικαστήριο έχει επιφυλάξεις σε σχέση με το κατά πόσον η ρύθμιση αυτή συνάδει προς την οδηγία 93/13 στον βαθμό που δεν προβλέπει τον αυτεπάγγελτο έλεγχο καταχρηστικών ρητρών σε κανένα στάδιο της διαδικασίας.

IV – Τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

23. Στη συνάφεια αυτή, ο Juzgado de Primera Instancia nº 5 de Cartagena αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει η οδηγία [93/13] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτήν, εκ του λόγου ότι δυσχεραίνει ή εμποδίζει τον αυτεπάγγελτο δικαστικό έλεγχο των συμβάσεων στις οποίες ενδέχεται να υπάρχουν καταχρηστικές ρήτρες, εθνική ρύθμιση όπως είναι οι ισχύουσες διατάξεις της ισπανικής νομοθεσίας σχετικά με τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής —άρθρα 815 και 816 [του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας]— στον βαθμό που δεν επιτάσσεται ο έλεγχος των καταχρηστικών ρητρών ούτε η παρέμβαση του δικαστή, εκτός και αν ο secretario judicial εκτιμά ότι τούτο είναι ενδεδειγμένο ή εάν οι οφειλέτες ασκήσουν ανακοπή;

2) Πρέπει η οδηγία [93/13] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτήν εθνική ρύθμιση όπως αυτή της ισπανικής νομοθεσίας η οποία δεν επιτρέπει τον αυτεπάγγελτο προκαταρκτικό έλεγχο, στο πλαίσιο της επακολουθούσας διαδικασίας εκτελέσεως, του δικαστικού εκτελεστού τίτλου —σημειώματος εκδοθέντος από τον secretario judicial με το οποίο περατώνεται η διαδικασία για την έκδοση διαταγής πληρωμής—, όσον αφορά την ύπαρξη καταχρηστικών ρητρών στη σύμβαση βάσει της οποίας εκδόθηκε το εν λόγω σημείωμα του οποίου ζητείται η εκτέλεση, εκ του λόγου ότι το εθνικό δίκαιο (ήτοι τα άρθρα 551 και 552 σε συνδυασμό προς το άρθρο 816, παράγραφος 2, [του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας]) προβλέπει ότι υφίσταται δεδικασμένο;

3) Πρέπει ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτόν εθνική διάταξη, όπως είναι οι ρυθμίσεις που διέπουν τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής και τη διαδικασία εκτελέσεως δικαστικών τίτλων, η οποία δεν επιβάλλει τον δικαστικό έλεγχο κατά το διαγνωστικό στάδιο σε όλες τις περιπτώσεις ούτε επιτρέπει κατά το στάδιο της εκτελέσεως όπως ο επιληφθείς της εν λόγω εκτελέσεως δικαστής εξετάσει εκ νέου τα όσα κρίθηκαν από τον secretario judicial;

4) Πρέπει ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτόν εθνική ρύθμιση που δεν επιτρέπει τον αυτεπάγγελτο έλεγχο της τηρήσεως του δικαιώματος ακροάσεως ως ζήτημα καλυπτόμενο από το δεδικασμένο;»

24. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που δημοσιεύθηκε στις 23 Ιανουαρίου 2014 περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 3 Φεβρουαρίου 2014. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Ισπανική, η Γερμανική και η Ουγγρική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι ενδιαφερόμενοι αυτοί, πλην της Ουγγρικής Κυβερνήσεως, μετέσχον επίσης κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η οποία διεξήχθη στις 2 Σεπτεμβρίου 2015.

V – Ανάλυση

Α— *Εισαγωγικές παρατηρήσεις*

25. Τα προδικαστικά ερωτήματα που θέτει το αιτούν δικαστήριο αφορούν τις αρμοδιότητες του εθνικού δικαστή στο πλαίσιο της εκδόσεως διαταγής πληρωμής και της εκτελέσεώς της, υπό το πρίσμα τόσο της οδηγίας 93/13 όσο και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

26. Θα εξετάσω κατ' αρχάς τα δύο ερωτήματα που αφορούν την οδηγία 93/13, δεδομένου ότι τα δύο ερωτήματα που αφορούν την ερμηνεία του Χάρτη έχουν, κατά την άποψή μου, επικουρικό χαρακτήρα.

27. Η διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής αποτελεί διαδικασία που παρέχει τη δυνατότητα στον δανειστή να επιτύχει ταχέως και με λίγες διατυπώσεις την έκδοση εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις. Μολονότι οι ακριβείς προϋποθέσεις ποικίλλουν από χώρα σε χώρα, εντούτοις πρόκειται, κατά τα ουσιώδη, για διαδικασία η οποία δεν συνεπάγεται τη διεξαγωγή συζητήσεως κατ' αντιμωλίαν επί της ουσίας της υποθέσεως, πλην της περιπτώσεως της ασκήσεως ανακοπής από τον οφειλέτη. Αυτή η μεταβίβαση της δικονομικής πρωτοβουλίας στον καθού — επονομαζόμενη αντιστροφή της δικονομικής πρωτοβουλίας— σημαίνει ότι εναπόκειται στον αποδέκτη της διαταγής πληρωμής να κινήσει την κατ' αντιμωλίαν διαδικασία, προκειμένου να μην καταστεί εκτελεστός τίτλος[4].

28. Παρεμφερής διαδικασία προβλέπεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο για ορισμένες διασυνοριακές μη αμφισβητούμενες αξιώσεις[5].

29. Επομένως, το αντικείμενο της παρούσας υποθέσεως μπορεί να συνοψιστεί ως εξής: με ποιον τρόπο ο αυτεπάγγελτος έλεγχος των καταχρηστικών ρητρών μπορεί να διασφαλιστεί στο πλαίσιο μιας τέτοιας απλοποιημένης διαδικασίας η οποία δεν προβλέπει τη διεξαγωγή κατ' αντιμωλίαν συζητήσεως ενώπιον του δικαστή, παρά μόνο σε περίπτωση ανακοπής; Υποχρεούται ο δικαστής να προβεί σε έναν τέτοιον αυτεπάγγελτο έλεγχο, και κατά το στάδιο της εκτελέσεως της διαταγής πληρωμής, όταν δεν κλήθηκε να παρέμβει σε προγενέστερο στάδιο, λόγω μη ασκήσεως ανακοπής;

[4] Βλ., για μια συγκριτική ανάλυση που προέρχεται από την περίοδο της συζητήσεως για τη συναφή ευρωπαϊκή διαδικασία, την έκθεση του E. Serverin, «Des procédures de traitement judiciaire des demandes de faible importance ou non contestées dans les droits des États membres de l'Union européenne», σ. 27 και 28 (http://ec.europa.eu/civiljustice), καθώς και την Πράσινη Βίβλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για διαδικασία έκδοσης ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής [COM(2002) 746, της 20ής Δεκεμβρίου 2002, σ. 11 και 12].

[5] Κανονισμός (ΕΚ) 1896/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής (ΕΕ L 399, σ. 1).

Β — Η έκταση των εξουσιών του δικαστή κατά το στάδιο της εκτελέσεως διαταγής πληρωμής (πρώτο και δεύτερο ερώτημα)

1. Η αναδιατύπωση του πρώτου και του δεύτερου ερωτήματος

30. Με το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν αντιβαίνει στην οδηγία 93/13 εθνική ρύθμιση η οποία, πρώτον, δεν προβλέπει επιτακτικώς τον αυτεπάγγελτο έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών κατά το στάδιο του ελέγχου της αιτήσεως για την έκδοση διαταγής πληρωμής και, δεύτερον, δεν παρέχει τη δυνατότητα ενός τέτοιου αυτεπάγγελτου ελέγχου κατά το στάδιο της εκτελέσεως της εν λόγω διαταγής πληρωμής.

31. Τα δύο ερωτήματα συνδέονται στενά, στο βαθμό που αφορούν δύο διαδοχικές διαδικασίες οι οποίες σκοπούν, κατ' αρχάς, στην έκδοση και, εν συνεχεία, στην εκτέλεση της διαταγής πληρωμής. Το ζήτημα του ελέγχου των καταχρηστικών ρητρών κατά το στάδιο της εκτελέσεως της διαταγής πληρωμής τίθεται μόνο στην περίπτωση που ένας τέτοιος έλεγχος θα έπρεπε επιτακτικώς να διασφαλίζεται σε προγενέστερο στάδιο, πριν από την έκδοση της διαταγής πληρωμής, πλην όμως τούτο δεν συνέβη.

32. Έτσι, προκειμένου να εξεταστεί εάν ο ισπανικός μηχανισμός εκδόσεως διαταγής πληρωμής διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα της προστασίας που προβλέπει η οδηγία 93/13, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των κρίσιμων δικονομικών κανόνων.

33. Ως εκ τούτου, δεν θεωρώ πειστικό το επιχείρημα της Γερμανικής Κυβερνήσεως ότι το πρώτο ερώτημα που αφορά την έκδοση διαταγής πληρωμής είναι απαράδεκτο εκ του λόγου ότι η διαδικασία ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αφορά μόνον το στάδιο της εκτελέσεως της διαταγής πληρωμής.

34. Προκειμένου να απαντηθούν λυσιτελώς τα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, πρέπει επομένως να εξεταστεί εάν αντιβαίνει στην οδηγία 93/13 εθνική ρύθμιση η οποία, μολονότι δεν προβλέπει τον αυτεπάγγελτο έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών κατά το στάδιο του ελέγχου της αιτήσεως για την έκδοση διαταγής πληρωμής, δεν επιτρέπει ούτε και στον δικαστή της εκτελέσεως διαταγής πληρωμής να προβεί σε έναν τέτοιον έλεγχο.

2. Υπόμνηση της νομολογίας

35. Υπενθυμίζω ευθύς εξ αρχής ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 προβλέπει ότι οι καταχρηστικές ρήτρες δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές.

36. Πρόκειται για διάταξη αναγκαστικού δικαίου η οποία, στις συμβατικές σχέσεις μεταξύ του επαγγελματία και του καταναλωτή, επιδιώκει την αποκατάσταση της ισότητας μεταξύ των συμβαλλομένων[6].

37. Με την απόφαση Océano Grupo Editorial[7], το Δικαστήριο έκρινε ότι ο σκοπός που επιδιώκει το άρθρο 6 της οδηγίας 93/13 δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μόνον εάν ο εθνικός δικαστής έχει τη δυνατότητα να εκτιμά αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα της συμβατικής ρήτρας.

6 Βλ., ιδίως, αποφάσεις Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, σκέψη 36), και Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, σκέψη 30).

7 C-240/98 έως C-244/98, EU:C:2000:346, σκέψεις 26 και 28.

38. Από της εκδόσεως της ανωτέρω αποφάσεως, το Δικαστήριο παγίως αποφαίνεται ότι ο ρόλος που διαδραματίζει ο εθνικός δικαστής στον οικείο τομέα δεν περιορίζεται στην απλή δυνατότητα, αλλά συνεπάγεται επίσης την υποχρέωσή του να προβαίνει σε αυτεπάγγελτο έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών, άπαξ διαθέτει όλα τα αναγκαία προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία [8].

39. Περαιτέρω, ο εθνικός δικαστής οφείλει να διατάσσει τη διεξαγωγή αποδείξεων προκειμένου να έχει τη δυνατότητα να διενεργήσει αυτόν τον αυτεπάγγελτο έλεγχο [9].

40. Με την απόφαση Banco Español de Crédito [10], το Δικαστήριο έκρινε ότι η υποχρέωση αυτεπάγγελτου ελέγχου των καταχρηστικών ρητρών εκτείνεται και στη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, και δη πριν από την άσκηση ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής από τον καταναλωτή.

41. Υπενθυμίζω, συναφώς, ότι, ελλείψει εναρμονίσεως των εθνικών μηχανισμών εισπράξεως μη αμφισβητούμενων αξιώσεων, ο τρόπος εφαρμογής των εθνικών διαδικασιών εκδόσεως διαταγής πληρωμής εμπίπτει στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας των τελευταίων, υπό τον όρο ωστόσο ότι τούτο δεν συνεπάγεται δυσμενέστερη μεταχείριση από εκείνη που επιφυλάσσει η ρύθμιση που διέπει παρόμοιες καταστάσεις υπαγόμενες στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και υπό τον όρο ότι δεν καθιστούν πρακτικά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) [11].

42. Εντούτοις, το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία 93/13 έχει την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτήν κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους η οποία δεν παρέχει την εξουσία στο εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί αιτήσεως για την έκδοση διαταγής πληρωμής να εξετάσει αυτεπαγγέλτως, και μολονότι διαθέτει όλα τα προς τούτο αναγκαία νομικά και πραγματικά στοιχεία, τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας, και τούτο ελλείψει ασκήσεως ανακοπής από τον καταναλωτή. Το συμπέρασμα αυτό στηρίζεται στην εκτίμηση ότι, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου της εξελίξεως και των ιδιαιτεροτήτων της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής όπως αυτή προβλέπεται στο ισπανικό δίκαιο, υφίσταται μη αμελητέος κίνδυνος να μην ασκήσουν οι καταναλωτές ανακοπή [12].

3. Υποχρέωση αυτεπάγγελτου ελέγχου των καταχρηστικών ρητρών κατά το στάδιο του ελέγχου της αιτήσεως για την έκδοση διαταγής πληρωμής

43. Φρονώ ότι η απόφαση Banco Español de Crédito [13] πρέπει να ερμηνευθεί ως λύση δυνάμενη να αποτελέσει υπόδειγμα για παρόμοιες διαφορές, η οποία, λαμβανομένου υπόψη των ιδιαιτεροτήτων της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής στο ισπανικό δίκαιο, προβαίνει σε εξισορρόπηση μεταξύ της προσεγγίσεως κατά την οποία ο δικαστής θα έπρεπε να θεραπεύσει μια

[8] Αποφάσεις Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, σκέψη 38), Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, σκέψη 32), καθώς και Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, σκέψη 32).

[9] Βλ. αποφάσεις VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, σκέψη 56), Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, σκέψη 44), καθώς και Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψη 24).

[10] C-618/10, EU:C:2012:349, σκέψεις 53 και 54.

[11] Όπ.π. (σκέψη 46).

[12] Όπ.π. (σκέψη 57).

[13] C-618/10, EU:C:2012:349.

δικονομικής φύσεως παράλειψη του αγνοούντος τα δικαιώματά του καταναλωτή και της προσεγγίσεως κατά την οποία δεν μπορεί να επανορθώσει τις συνέπειες από την πλήρη αδράνεια του τελευταίου [14].

44. Έτσι, πλην ενδεχόμενης αναθεωρήσεως της λύσεως στην οποία κατέληξε το Δικαστήριο με την απόφαση Banco Español de Crédito, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η θέση της Γερμανικής και της Ουγγρικής Κυβερνήσεως κατά την οποία ο δικαστής δεν μπορεί να κληθεί να ελέγξει τις καταχρηστικές ρήτρες στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής όταν ο καταναλωτής παραμένει αδρανής και παραλείπει να ασκήσει ανακοπή.

45. Παρατηρώ επίσης ότι η απόφαση Banco Español de Crédito είναι απολύτως συναφής προς την υπόθεση που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης, έστω και εάν αφορά τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής ως είχε πριν από την επενεχθείσα το 2009 μεταρρύθμιση [15].

46. Πράγματι, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, ο σκοπός της μεταρρυθμίσεως αυτής ήταν να μεταβιβαστεί η δικαιοδοτική αρμοδιότητα σε σχέση με τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής στον γραμματέα του δικαστηρίου, τον secretario judicial, ούτως ώστε πλέον ο δικαστής να μην παρεμβαίνει στη διαδικασία παρά μόνον εάν ο secretario judicial το κρίνει σκόπιμο ή εάν ο οφειλέτης ασκήσει ανακοπή, προσφεύγοντας έτσι στην τακτική διαδικασία.

47. Φρονώ ότι η νομολογία του Δικαστηρίου που αφορά τον ρόλο του δικαστή στο πλαίσιο του ελέγχου των καταχρηστικών ρητρών πρέπει να επεκταθεί και στα λοιπά όργανα των δικαστηρίων, όπως είναι οι γραμματείς, οσάκις ανατίθενται σε αυτούς αρμοδιότητες οι οποίες συνδέονται ευθέως με την εφαρμογή της οδηγίας 93/13.

48. Τούτο συμβαίνει εν προκειμένω, δεδομένου ότι στον secretario judicial ανατίθεται η αρμοδιότητα να εκδίδει αποφάσεις οι οποίες, δυνάμει του ισπανικού δικονομικού δικαίου, παράγουν αποτελέσματα ανάλογα προς αυτά δικαστικής αποφάσεως.

49. Δεδομένου ότι, στο ισπανικό δίκαιο, η αρμοδιότητα του ελέγχου της αιτήσεως για την έκδοση διαταγής πληρωμής και της εκδόσεως αποφάσεων που εξομοιώνονται προς δικαστικές αποφάσεις ανατίθεται πλέον στον secretario judicial, η εθνική νομοθεσία πρέπει να του επιβάλλει την υποχρέωση να διερευνά αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας και, σε περίπτωση αμφιβολίας, να προσφεύγει στον δικαστή, πράγμα το οποίο θα παρείχε τη δυνατότητα ελέγχου της συμβατικής ρήτρας στο πλαίσιο διαδικασίας σύμφωνης προς την αρχή της κατ' αντιμωλίαν διεξαγωγής της ένδικης διαδικασίας [16].

50. Η υπόθεση που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης διαφέρει, στο σημείο αυτό, από αυτήν επί της οποίας εξεδόθη η πρόσφατη απόφαση ERSTE Bank Hungary [17], με την οποία το Δικαστήριο απεφάνθη, εμπνεόμενο από την πρόταση του γενικού εισαγγελέα P. Cruz Villalón,

[14] Βλ., για τη σχέση μεταξύ αυτών των δύο προσεγγίσεων, απόφαση Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, σκέψη 47).

[15] Δυνάμει του νόμου 13/2009 περί μεταρρυθμίσεως της δικονομικής νομοθεσίας για την εισαγωγή νέας γραμματείας (Ley 13/2009 de reforma de la legislación procesal para la implantación de la nueva oficina judicial), της 3ης Νοεμβρίου 2009 (*BOE* αριθ. 266, της 4ης Νοεμβρίου 2009, σ. 92103).

[16] Η αρχή αυτή επιβάλλει, κατά γενικό κανόνα, στον εθνικό δικαστή που διαπίστωσε αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας να ενημερώσει σχετικώς τους διαδίκους και να τους παράσχει τη δυνατότητα να συζητήσουν επ' αυτής κατ' αντιμωλίαν σύμφωνα με τους τύπους που προβλέπει σχετικώς το εθνικό δικονομικό δίκαιο. Βλ., στο πνεύμα αυτό, απόφαση Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψεις 17 έως 36).

[17] C-32/14, EU:C:2015:637, σκέψεις 47 και 48.

ότι η σχετική με τον αυτεπάγγελτο έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών νομολογία δεν μπορεί να εφαρμοστεί στους συμβολαιογράφους, λαμβανομένων υπόψη των θεμελιωδών διαφορών μεταξύ των καθηκόντων ενός δικαστή και αυτών ενός συμβολαιογράφου.

51. Πράγματι, εν αντιθέσει προς τον συμβολαιογράφο, ο secretario judicial έχει ως μόνη αποστολή να συμβάλλει στη λειτουργία της δικαιοσύνης, υπηρετώντας σε δικαστήριο και ενεργώντας υπό τον έλεγχο δικαστή.

52. Πάντως, το κράτος μέλος δεν μπορεί να αποφύγει την εκπλήρωση της υποχρεώσεώς του να διασφαλίζει τον αυτεπάγγελτο έλεγχο περί υπάρξεως καταχρηστικών ρητρών στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής διά της αναθέσεως στον γραμματέα δικαστηρίου της αρμοδιότητας να προβαίνει στην έκδοση διαταγών πληρωμής. Η εθνική νομοθεσία πρέπει να επιβάλλει σε ένα τέτοιο όργανο την υποχρέωση να ασκεί τον εν λόγω έλεγχο αυτεπαγγέλτως και να προσφεύγει σε δικαστή, στην περίπτωση που έχει επιφυλάξεις.

4. Υποχρέωση αυτεπάγγελτου ελέγχου των καταχρηστικών ρητρών κατά το στάδιο της εκτελέσεως της διαταγής πληρωμής

53. Ακολούθως, πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα, το οποίο είναι ουσιώδες για τους σκοπούς της παρούσας υποθέσεως, εάν η εθνική νομοθεσία θα πρέπει επίσης να παρέχει τη δυνατότητα στον δικαστή της εκτελέσεως να προβαίνει αυτεπαγγέλτως σε έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών, στην περίπτωση που ένας τέτοιος έλεγχος δεν έλαβε χώρα κατά το στάδιο του ελέγχου της αιτήσεως για την έκδοση διαταγής πληρωμής.

54. Διακρίνω πολλούς λόγους για τους οποίους δεν είναι ευκταίον, κατ' αρχήν, να προβλεφθεί ένας τέτοιος αυτεπάγγελτος έλεγχος κατά το στάδιο της εκτελέσεως.

55. Πρώτον, η διαδικασία της εκτελέσεως δεν προσφέρεται για την εξέταση της βασιμότητας των αξιώσεων. Ο δικαστής, εάν παρενέβαινε στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, σπανίως θα διέθετε τα αναγκαία πραγματικά στοιχεία προκειμένου να εξετάσει τις συμβατικές ρήτρες και, ως εκ τούτου, θα ήταν κατά κανόνα υποχρεωμένος να ζητήσει τη διενέργεια αποδείξεων προκείμενου να τα λάβει.

56. Δεύτερον, οσάκις η διαδικασία σκοπεί στην εκτέλεση διαταγής απαγγελλόμενης με δικαστική απόφαση, υπάρχει ο κίνδυνος να προσκρούει ο έλεγχος των καταχρηστικών ρητρών στην αρχή του δεδικασμένου.

57. Τρίτον, η λύση η οποία θα επέβαλε στον δικαστή να προβαίνει σε έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών κατά την εκτέλεση τίτλου προερχόμενου από διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής δυσχερώς θα μπορούσε να συμβιβαστεί με το υπόδειγμα που ορίζουν οι πράξεις του δικαίου της Ένωσης περί καθιερώσεως διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, καθώς και με τον ευρωπαϊκό εκτελεστό τίτλο για τις μη αμφισβητούμενες αξιώσεις.

58. Στο πλαίσιο της διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί η ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής να επανεξετασθεί επί της ουσίας στο κράτος μέλος εκτελέσεως [18]. Το ίδιο ισχύει, για τον ευρωπαϊκό εκτελεστό τίτλο, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού καθεστώτος για την εκτέλεση των μη αμφισβητούμενων αξιώσεων [19].

59. Δεδομένου ότι ο αυτεπάγγελτος έλεγχος των καταχρηστικών ρητρών ρητώς αποκλείεται κατά την εκτέλεση διαταγής πληρωμής ή ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου που προέρχεται από άλλο κράτος μέλος και εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των προαναφερθέντων ευρωπαϊκών καθεστώτων, θα ήταν ανακόλουθο να προβλεφθεί ένας τέτοιος έλεγχος κατά την εκτέλεση διαταγών που εμπίπτουν αποκλειστικώς στο εθνικό δίκαιο, όπως είναι αυτή που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης [20].

60. Μολονότι αντιλαμβάνομαι την αξία των επιχειρημάτων αυτών, τα οποία προέβαλαν η Ισπανική, η Γερμανική και η Ουγγρική Κυβέρνηση, εντούτοις φρονώ ότι η εκτίμηση που συνδέεται με την αποτελεσματικότητα του άρθρου 6 της οδηγίας 93/13 πρέπει να επικρατήσει στην περίπτωση που η υποχρέωση αυτεπάγγελτου ελέγχου των καταχρηστικών ρητρών δεν έχει προβλεφθεί από το εθνικό δίκαιο σε κανένα στάδιο της διαδικασίας που ακολουθεί την αίτηση εκδόσεως διαταγής πληρωμής.

61. Δεν πρόκειται για την επανόρθωση των ενδεχόμενων παραλείψεων στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής, αλλά για την επίλυση ενός συστημικού προβλήματος, συμφώνως προς την εκτίμηση ότι ο αυτεπάγγελτος έλεγχος περί υπάρξεως καταχρηστικών ρητρών πρέπει να προβλέπεται σε κάποιο από τα στάδια της διαδικασίας σχετικά με την έκδοση και την εκτέλεση της διαταγής πληρωμής.

62. Έτσι, κατ' εξαίρεση και ελλείψει καλύτερης λύσεως, οσάκις οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες δεν προβλέπουν έναν τέτοιον αυτεπάγγελτο έλεγχο σε προγενέστερο στάδιο, εναπόκειται στον δικαστή της εκτελέσεως να διασφαλίσει τον έλεγχο αυτόν ως έσχατη λύση.

63. Αυτό φαίνεται να συμβαίνει στην υπόθεση που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης, πράγμα που εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει.

64. Πράγματι, μολονότι η Ισπανική Κυβέρνηση διευκρινίζει ότι επίκειται η μεταρρύθμιση της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής προκειμένου να ληφθεί υπόψη η απόφαση Banco Español de Crédito [21] και μολονότι, κατά το πέρας της μεταρρυθμίσεως αυτής, ο secretario judicial υποχρεούται, προτού προβεί στην έκδοση διαταγής πληρωμής, να ενημερώνει τον δικαστή για αιτήσεις που αφορούν συμβάσεις με καταναλωτές, προκειμένου αυτός ο τελευταίος να μπορεί να ελέγχει τις καταχρηστικές ρήτρες, η κυβέρνηση αυτή επισημαίνει επίσης ότι η μεταρρύθμιση αυτή δεν έχει μέχρι τούδε τεθεί σε ισχύ. [22]

[18] Άρθρο 22, παράγραφος 3, του κανονισμού 1896/2006.

[19] Άρθρο 21, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 805/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τη θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις (ΕΕ L 143, σ. 15).

[20] Παρατηρώ ότι, de lege ferenda, θα ήταν ευκταίον να τροποποιηθεί ο κανονισμός 1896/2006, ο οποίος καλύπτει ενδεχομένως τις αξιώσεις που προέρχονται από συμβάσεις με καταναλωτές, προκειμένου να προβλεφθεί ρητώς ο αυτεπάγγελτος έλεγχος των καταχρηστικών ρητρών κατά το στάδιο της εκδόσεως της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής.

[21] C-618/10, EU:C:2012:349.

[22] Παρατηρώ ότι ο νόμος 42/2015 περί μεταρρυθμίσεως του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Ley 42/2015 de reforma de la Ley de Enjuiciamiento Civil), της 5ης Οκτωβρίου 2015 (*BOE* αριθ. 239, της 6ης Οκτωβρίου 2015, σ. 90240) εξεδόθη μικρό χρονικό διάστημα μετά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της παρούσας υποθέσεως. Εντούτοις, από τις μεταβατικές διατάξεις του νόμου 42/2015 συνάγεται ότι η μεταρρύθμιση δεν αφορά τις διαδικασίες εκδόσεως διαταγής πληρωμής —όπως είναι αυτή που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης— που έχουν περατωθεί πριν από τη θέση του σε ισχύ.

65. Περαιτέρω, έστω και αν ήθελε υποτεθεί ότι, όπως υποστηρίζει η Ισπανική Κυβέρνηση, οι νέοι κανόνες εφαρμόζονται ήδη, στην πράξη, από της δημοσιεύσεως της αποφάσεως Banco Español de Crédito και ότι, ως εκ τούτου, οι secretarios judiciales (γραμματείς) ενημερώνουν τους δικαστές για τις αιτήσεις εκδόσεως διαταγής πληρωμής που αφορούν συμβάσεις με καταναλωτές, εντούτοις μια τέτοια εφαρμογή στην πράξη δεν επαρκεί προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία 93/13. Εν πάση περιπτώσει, όπως δέχεται η Ισπανική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης ήταν προγενέστερη της ημερομηνίας δημοσιεύσεως της αποφάσεως Banco Español de Crédito.

66. Φρονώ ότι σε μια τέτοια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από την παντελή έλλειψη αυτεπάγγελτου ελέγχου των καταχρηστικών ρητρών σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας για την έκδοση διαταγής πληρωμής, η απαίτηση περί αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία 93/13 πρέπει να υπερισχύσει των επιχειρημάτων πρακτικής φύσεως κατά της παραδοχής ενός τέτοιου έλεγχου κατά το στάδιο της εκτελέσεως της διαταγής πληρωμής.

67. Εντούτοις, πρέπει ακόμα να εξεταστεί κατά πόσον ο αυτεπάγγελτος έλεγχος περί υπάρξεως καταχρηστικών ρητρών κατά το στάδιο της εκτελέσεως της διαταγής πληρωμής προσκρούει στην αρχή του δεδικασμένου που απορρέει από τους κανόνες του ισπανικού δικονομικού δικαίου οι οποίοι αναγνωρίζουν στην απόφαση του secretario judicial αποτελέσματα παρεμφερή προς αυτά δικαστικής αποφάσεως.

68. Υπενθυμίζω ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια να απέχουν από την εφαρμογή των εθνικών δικονομικών κανόνων που προσδίδουν ισχύ δεδικασμένου σε ορισμένη απόφαση, έστω και αν η μη εφαρμογή τους θα είχε ως αποτέλεσμα να αποφευχθεί η παραβίαση διατάξεως, ανεξαρτήτως της φύσεώς της, του δικαίου της Ένωσης από την εν λόγω απόφαση [23].

69. Ελλείψει ρυθμίσεως στο δίκαιο της Ένωσης στον τομέα αυτόν, οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή της αρχής του δεδικασμένου ρυθμίζονται από την εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας τους. Εντούτοις, οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να συνάδουν προς τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας [24].

70. Όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, από κανένα στοιχείο της υποθέσεως που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης δεν συνάγεται ότι οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή της αρχής του δεδικασμένου στο ισπανικό δίκαιο στις υποθέσεις που συνδέονται με την οδηγία 93/13 είναι λιγότερο ευνοϊκές από ό,τι αυτές που διέπουν καταστάσεις εκτός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

[23] Αποφάσεις Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, σκέψη 21), και Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, σκέψη 37). Βλ., για μια ανάλυση της τεταμένης σχέσεως μεταξύ της αρχής της δικονομικής αυτονομίας και των μηχανισμών του δικαίου της Ένωσης που παρέχουν τη δυνατότητα περιορισμού της δεσμευτικής ισχύος των οριστικών αποφάσεων στο εθνικό δίκαιο, Taborowski, M., *Konsekwencje naruszenia prawa Unii Europejskiej przez sądy krajowe* (*Οι συνέπειες της παραβιάσεως του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τα εθνικά δικαστήρια*), Lex — Wolters Kluwer, Βαρσοβία 2012, σ. 259 επ.

[24] Απόφαση Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

71. Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, κάθε περίπτωση στην οποία τίθεται το ζήτημα αν διάταξη του εθνικού δικονομικού δικαίου καθιστά αδύνατη ή εξόχως δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένης υπόψη της θέσεως της διατάξεως αυτής στην όλη διαδικασία, της εξελίξεως της διαδικασίας και των ιδιαιτεροτήτων της ενώπιον των αρμοδίων εθνικών οργάνων [25].

72. Παρατηρώ συναφώς ότι η αναγνώριση της ισχύος του δεδικασμένου σε απόφαση που περιλαμβάνει διαταγή πληρωμής μπορεί να εγείρει επιφυλάξεις και στην περίπτωση που μια τέτοια απόφαση εκδίδεται από δικαστή και όχι, όπως εν προκειμένω, από τον γραμματέα δικαστηρίου. Οι επιφυλάξεις αυτές απορρέουν, μεταξύ άλλων, από το γεγονός ότι η διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής δεν συνεπάγεται κανέναν κατ' αντιμωλίαν έλεγχο της αιτήσεως και επιρρίπτει στον καθού ένα σημαντικό βάρος αφήνοντας σε αυτόν την ευθύνη να κινήσει την κατ' αντιμωλίαν διαδικασία [26].

73. Έτσι, εν προκειμένω, η απόφαση του secretario judicial περί περατώσεως της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής κατέστη οριστική εκ του γεγονότος και μόνον ότι οι καταναλωτές δεν άσκησαν ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής εντός της προβλεπόμενης προς τούτο προθεσμίας και εκ του γεγονότος ότι ο secretario judicial δεν έκρινε σκόπιμο να απευθυνθεί στον δικαστή. Συναφώς, από τις προϋποθέσεις της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής συνάγεται ότι ο secretario judicial περιορίστηκε να προβεί σε τυπικό έλεγχο της αιτήσεως συμφώνως προς το άρθρο 815, παράγραφοι 1 έως 3, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Δεν εναπέκειτο σε αυτόν να εκτιμήσει το περιεχόμενο των συμβατικών ρητρών ούτε να ενημερώσει τον δικαστή για το περιεχόμενό τους.

74. Πάντως, αυτοί οι δικονομικοί κανόνες έχουν ως αποτέλεσμα όχι μόνο να ανατίθεται στον γραμματέα δικαστηρίου η αρμοδιότητα της εκδόσεως διαταγής πληρωμής, χωρίς να διαθέτει την εξουσία να προβαίνει σε έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών, αλλά προσδίδουν, επιπλέον, στις αποφάσεις του ισχύ δεδικασμένου, πράγμα που καθιστά αδύνατον τον έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών κατά το στάδιο της εκτελέσεως της διαταγής πληρωμής.

75. Κατά την άποψή μου, αυτού του είδους οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή της αρχής του δεδικασμένου στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής προσκρούουν στην αρχή της αποτελεσματικότητας, στον βαθμό που εμποδίζουν τον εθνικό δικαστή να διασφαλίσει την αποτελεσματική εφαρμογή του άρθρου 6 της οδηγίας 93/13.

76. Υπό τις περιστάσεις αυτές, εναπόκειται στον δικαστή της εκτελέσεως να διασφαλίσει την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία 93/13, μην εφαρμόζοντας τον κανόνα του εθνικού δικαίου που προσδίδει ισχύ δεδικασμένου σε απόφαση, εκδιδόμενη από γραμματέα δικαστηρίου, περιέχουσα διαταγή πληρωμής.

77. Υπό το φως του συνόλου των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω να δοθεί στο πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου η απάντηση ότι αντιβαίνει στην οδηγία 93/13, ιδίως στα άρθρα της 6 και 7, καθώς και στην αρχή της αποτελεσματικότητας, εθνική ρύθμιση η οποία, ενώ δεν προβλέπει την υποχρέωση αυτεπάγγελτου ελέγχου του ανεφάρμοστου ενδεχόμενης καταχρηστικής ρήτρας κατά το στάδιο του ελέγχου της αιτήσεως

[25] Αποφάσεις Peterbroeck (C-312/93, EU:C:1995:437, σκέψη 14), και Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, σκέψη 39).

[26] Βλ., για μια κριτική επισκόπηση του ζητήματος αυτού, την Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής [έγγραφο COM(2002) 746, ερωτήσεις 23 έως 26].

για την έκδοση διαταγής πληρωμής, που διενεργείται από τον γραμματέα δικαστηρίου, δεν επιτρέπει ούτε στον δικαστή της εκτελέσεως της εν λόγω διαταγής πληρωμής να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αυτό το ανεφάρμοστο.

Γ — Επί της συμβατότητας των κρίσιμων δικονομικών κανόνων με τον Χάρτη (τρίτο και τέταρτο ερώτημα)

78. Με τον τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τη συμβατότητα των κανόνων του ισπανικού δικονομικού δικαίου με τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνει ο Χάρτης, και, πιο συγκεκριμένα, με το δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας που κατοχυρώνει το άρθρο 47 του Χάρτη.

79. Εάν το Δικαστήριο δεχθεί την πρότασή μου σχετικά με τα δύο πρώτα ερωτήματα, παρέλκει η απάντηση στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου που αφορούν τον Χάρτη. Πράγματι, από την πρότασή μου συνάγεται ότι ο εθνικός δικαστής υποχρεούται να μην εφαρμόσει τους οικείους εθνικούς κανόνες, χωρίς να υποχρεούται να εξετάσει τη συμβατότητά τους με το άρθρο 47 του Χάρτη.

80. Ωστόσο, θα εξετάσω εν συντομία το ζήτημα της συμβατότητας προς τις απαιτήσεις του Χάρτη για την περίπτωση που το Δικαστήριο καταλήξει σε διαφορετική λύση.

81. Όσον αφορά κατ' αρχάς το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι κρίσιμοι εν προκειμένω κανόνες του ισπανικού δικονομικού δικαίου διέπονται από την αρχή της δικονομικής αυτονομίας του εθνικού δικαίου και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Χάρτη.

82. Δεν συμμερίζομαι την άποψη αυτή.

83. Ο εθνικός δικαστής πρέπει να συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, στο πλαίσιο κάθε ένδικου βοηθήματος που έχει ως αντικείμενο την προστασία των δικαιωμάτων που απονέμει στον πολίτη το δίκαιο της Ένωσης [27].

84. Η ανωτέρω εκτίμηση λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι η προστασία των δικαιωμάτων που αντλούνται από το δίκαιο της Ένωσης ερείδεται, κατά κανόνα, στα ένδικα βοηθήματα που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο. Εάν τα κράτη μέλη μπορούσαν να μη συμμορφωθούν προς την υποχρέωση τηρήσεως του άρθρου 47 του Χάρτη επικαλούμενα την αρχή της αυτονομίας του εθνικού δικονομικού δικαίου, η αποτελεσματική ένδικη προστασία των δικαιωμάτων που αντλούνται από το δίκαιο της Ένωσης θα καθίστατο κενή περιεχομένου.

85. Επισημαίνω ότι το Δικαστήριο δεν είχε μέχρι τούδε την ευκαιρία να εκτιμήσει τη σχέση μεταξύ των απαιτήσεων που απορρέουν από το άρθρο 47 του Χάρτη και αυτών, εγγύτατων προς τις πρώτες, που απορρέουν από τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας. Πράγματι, κυρίως αυτή η δεύτερη αρχή αποτυπώνεται, και αυτή, στη γενική υποχρέωση που έχουν τα κράτη

[27] Βλ., στο πνεύμα αυτό, απόφαση DEB (C-279/09, EU:C:2010:811, σκέψεις 28 και 29). Βλ. επίσης, a contrario, απόφαση Torralbo Marcos (C-265/13, EU:C:2014:187, σκέψη 34), και διάταξη Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio (C-258/13, EU:C:2013:810, σκέψη 23).

μέλη να διασφαλίζουν την ένδικη προστασία των δικαιωμάτων που αντλούνται από το δίκαιο της Ένωσης. Ως εκ τούτου, θα μπορούσε να τεθεί το ζήτημα εάν το άρθρο 47 του Χάρτη έρχεται να συμπληρώσει την αρχή της αποτελεσματικότητας ή εάν την υποκαθιστά [28].

86. Παρά τον δισταγμό αυτόν, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διασφαλίζουν την τήρηση του άρθρου 47 του Χάρτη και στον τομέα του δικονομικού δικαίου.

87. Έτσι, κατά πάγια νομολογία που αφορά την εφαρμογή της οδηγίας 93/13, η υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων τα οποία οι πολίτες αντλούν από την οδηγία αυτή κατά της χρήσεως καταχρηστικών ρητρών συνεπάγεται την υποχρέωση της παροχής ένδικης προστασίας, κατοχυρούμενη επίσης στο άρθρο 47 του Χάρτη, προς την οποία ο εθνικός δικαστής υποχρεούται να συμμορφώνεται [29].

88. Επανερχόμενος στα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο σε σχέση με την ερμηνεία του Χάρτη επισημαίνω ότι αυτό διερωτάται, με το τρίτο προδικαστικό ερώτημά του, κατά πόσον αντιβαίνει στον Χάρτη εθνική ρύθμιση η οποία, στην περίπτωση που ο καθού δεν ασκήσει ανακοπή, δεν προβλέπει δικαστικό έλεγχο της βασιμότητας των αξιώσεων ούτε κατά το στάδιο του ελέγχου της αιτήσεως για την έκδοση διαταγής πληρωμής ούτε κατά το στάδιο της εκτελέσεώς της. Με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν αντιβαίνει στον Χάρτη εθνική ρύθμιση η οποία δεν επιτρέπει στον δικαστή της εκτελέσεως τον αυτεπάγγελτο έλεγχο της τηρήσεως του δικαιώματος ακροάσεως στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής.

89. Συναφώς, μολονότι διετύπωσα ήδη το συμπέρασμα ότι αντιβαίνουν στην οδηγία 93/13 και την αρχή της αποτελεσματικότητας οι εν λόγω εθνικοί κανόνες, φρονώ ότι το συμπέρασμα αυτό δεν μπορεί να αντληθεί μόνον από το άρθρο 47 του Χάρτη.

90. Η απόκλιση αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι το επίπεδο ένδικης προστασίας των δικαιωμάτων που οι καταναλωτές αντλούν από την οδηγία 93/13 είναι πιο εκτεταμένο από αυτό που απορρέει, για οποιονδήποτε διάδικο σε αστική διαφορά επί της οποίας εφαρμόζεται το δίκαιο της Ένωσης, από το άρθρο 47 του Χάρτη.

91. Πράγματι, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, δεν αντιβαίνει, εν γένει, στο άρθρο 47 του Χάρτη η έκδοση ορισμένων αποφάσεων που εμπίπτουν στην άσκηση της δικαστικής λειτουργίας από μη δικαιοδοτικό όργανο, υπό την προϋπόθεση ότι οι αποφάσεις αυτές μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο δικαστικού ελέγχου εκ των υστέρων. Αφετέρου, το δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου που κατοχυρώνει το εν λόγω άρθρο 47 δεν περιλαμβάνει, αυτό καθ' αυτό, την απαίτηση περί αυτεπάγγελτου έλεγχου από δικαστή προκειμένου να διασφαλίζονται τα δικαιώματα τα οποία οι διάδικοι αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης.

92. Η απαίτηση περί αυτεπάγγελτου έλεγχου αποτελεί ιδιαιτερότητα των διαφορών που χαρακτηρίζονται από ανισορροπία μεταξύ των μερών. Εν προκειμένω, η απαίτηση αυτή δεν μπορεί να απορρέει παρά μόνον από την ανάγκη να διασφαλιστεί η προστασία του καταναλωτή την οποία προβλέπει το άρθρο 6 της οδηγίας 93/13.

[28] Βλ., όσον αφορά τη σχέση μεταξύ αυτών των δύο αρχών, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Y. Bot επί της υποθέσεως Agrokonsulting-04 (C-93/12, EU:C:2013:172, σημείο 30), προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Cruz Villalón επί της υποθέσεως E.ON Földgáz Trade (C-510/13, EU:C:2014:2325, σημείο 43), και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen επί της υποθέσεως Orizzonte Salute (C-61/14, EU:C:2015:307, σημείο 24).

[29] Βλ. αποφάσεις Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψη 29), Sánchez Morcillo και Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, σκέψη 35), καθώς και Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, σκέψη 47).

93. Έτσι, κατά την άποψή μου, δεν αντιβαίνει στο άρθρο 47 του Χάρτη απλοποιημένη εθνική διαδικασία η οποία δεν προβλέπει τον έλεγχο επί της ουσίας των αξιώσεων παρά μόνο σε περίπτωση ασκήσεως ανακοπής από τον καθού και, ως εκ τούτου, δεν επιτρέπει στον δικαστή να προβαίνει αυτεπαγγέλτως στον έλεγχο των συμβατικών ρητρών ελλείψει οποιασδήποτε μορφής ανακοπής. Περαιτέρω, δεν αντιβαίνει στο εν λόγω άρθρο 47 δικονομικός κανόνας που εμποδίζει τον δικαστή της εκτελέσεως να εξετάζει αυτεπαγγέλτως ενδεχόμενη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας λόγω μη νομότυπης επιδόσεως, ελλείψει ασκήσεως ανακοπής από τον καθού.

94. Υπενθυμίζω συναφώς ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας δεν αποτελεί απόλυτο προνόμιο και μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς. Με την νομολογία του σχετικά με την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001[30], το Δικαστήριο δέχθηκε τη δυνατότητα της εξακολουθήσεως της διαδικασίας εν αγνοία του καθού, εφόσον έχουν επιχειρηθεί όλες οι έρευνες που απαιτούν οι αρχές της επιμέλειας και της καλής πίστεως προκειμένου να ανευρεθεί ο καθού, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι αυτός θα μπορεί εν συνεχεία να στραφεί κατά της αναγνωρίσεως της αποφάσεως[31].

95. Διαφορετική λύση θα επιβαλλόταν εάν ο καθού δεν διέθετε αποτελεσματικό ένδικο μέσο προκειμένου να ανακόψει τη διαταγή πληρωμής, π.χ., λόγω των περιοριστικών προϋποθέσεων για τον υπολογισμό της προθεσμίας για την άσκηση ανακοπής[32], του απαγορευτικού κόστους της διαδικασίας ή της ίδιας της ανυπαρξίας διαδικασίας για επανεξέταση της διαταγής πληρωμής που εξεδόθη εν αγνοία του καθού[33].

96. Πάντως, η απόφαση περί παραπομπής δεν περιέχει επαρκή στοιχεία προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα αυτά. Ειδικότερα, μολονότι το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να θεωρεί ότι η διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής περιλαμβάνει, εν προκειμένω, μια παράτυπη επίδοση, εντούτοις δεν διευκρινίζει σε τι συνίσταται αυτή η παρατυπία και δεν εκθέτει εάν υπάρχουν ένδικα βοηθήματα τα οποία να παρέχουν τη δυνατότητα στα ενδιαφερόμενα μέρη να ασκήσουν ανακοπή κατά της εκτελέσεως, όταν λάβουν εν τέλει γνώση της αποφάσεως που εξεδόθη εν αγνοία τους.

97. Ως εκ τούτου, φρονώ ότι, εάν το Δικαστήριο απαντήσει εν τέλει στο τρίτο και το τέταρτο ερώτημα, θα πρέπει να απαντήσει ότι δεν αντιβαίνει στο άρθρο 47 του Χάρτη εθνική ρύθμιση η οποία εμποδίζει τον δικαστή της εκτελέσεως να προβαίνει σε αυτεπάγγελτο έλεγχο του εκτελεστού τίτλου και να εξετάζει αυτεπαγγέλτως τα ελαττώματα της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής, υπό την προϋπόθεση ότι ο καθού διαθέτει κάποιο αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα προκειμένου να ανακόψει τη διαταγή πληρωμής και να προβάλει την ενδεχόμενη προσβολή των δικαιωμάτων του άμυνας.

[30] Κανονισμός του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1).

[31] Αποφάσεις Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, σκέψη 29), και Hypoteční banka (C-327/10, EU:C:2011:745, σκέψη 50).

[32] Βλ. τις προτάσεις μου επί της υποθέσεως BBVA (C-8/14, EU:C:2015:321, σημεία 54 έως 67).

[33] Έτσι, π.χ., στο σύστημα του κανονισμού 1896/2006, η μη νομότυπη επίδοση μπορεί να οδηγήσει σε επανεξέταση της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου του κράτους μέλους προέλευσης (άρθρο 20).

VI – Πρόταση

98. Βάσει των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Juzgado de Primera Instancia nº 5 de Cartagena ως εξής:

Αντιβαίνει στην οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, καθώς και στην αρχή της αποτελεσματικότητας εθνική ρύθμιση σχετικά με τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής η οποία, ενώ δεν προβλέπει την υποχρέωση αυτεπάγγελτου ελέγχου του ανεφάρμοστου ενδεχόμενης καταχρηστικής ρήτρας κατά το στάδιο του ελέγχου της αιτήσεως για την έκδοση διαταγής πληρωμής, που διενεργείται από τον γραμματέα δικαστηρίου, δεν επιτρέπει ούτε στον δικαστή που έχει επιληφθεί της εκτελέσεως της διαταγής πληρωμής να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αυτό το ανεφάρμοστο.

[i] Τα ονόματα στο εισαγωγικό μέρος και στα σημεία 13 έως 16 αντικαταστάθηκαν με αρχικά κατόπιν αιτήματος ανωνυμοποίησης.